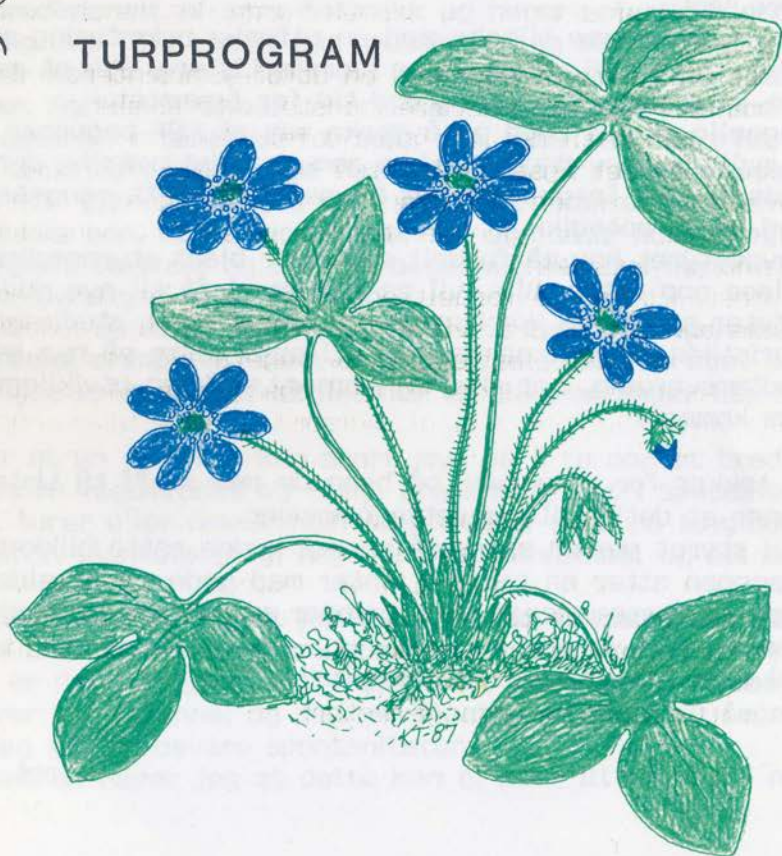
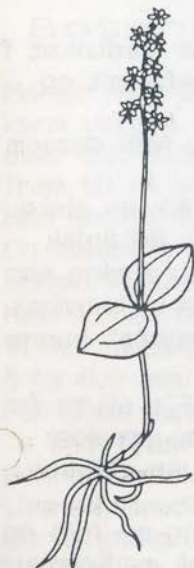

Listéra

2 - 1987

MED
FORSOMMERENS
TURPROGRAM

TELEMARK BOTANISKE FORENING

SKAL - SKAL IKKE?

I styremøte for Norsk Botanisk Forening i januar er vedtaket fra TBF's årsmøte ang. mulig tilslutning til NBF blitt referert og tatt til etterretning. Styremøtet i NBF uttaler:

"Styret i NBF mener at det vil bety en styrking av NBF dersom TBF finner å kunne slutte seg til NBF."

Det arbeides med å oppfylle det pålegget styret fikk av siste årsmøtet. Det ser ut til i skrivende stund at Norsk Botanisk Forenings lover har fått og etterhvert vil få en utforming som ikke på noe punkt vil skape forandringer for TBF's virksomhet. De små forandringene som må foretas herfra må nærmest kunne betegnes som kosmetiske justeringer.

Vi har fått antydninger om at de punktene som TBF's styre fant vanskelige å finne løsninger på, nå vil forandres av årsaker som ikke vi er skyld i, og dermed burde det meste av flokene være løst.

Styret vil komme tilbake med en utførlig orientering om hva en inntreden i NBF vil innebære i neste Listera, slik at medlemmene kan ta stilling til dette i god tid før årsmøtet.

Hyggelig er det også nå å merke seg at NBF begynner å ta alvorlig mye av den kritikken som er reist omkring den litt stivnede formen foreningen har havnet i med sitt mangeårige arbeid med norsk botanikk.

Hovedstyret har nå fordelt oppgaver blant styremedlemmene for å løse opp dette. Bl.a. vil en forsøke å få til nye medlemsaktiviteter som f.eks. kartlegging av vegetasjon, studiearbeid, floristikkurs og liknende. Man vil også satse på nye lokallag og medlemsverving. Det skal bli morsomt å følge utviklingen i tida som kommer.

Vi takker for responsen på bønn om mer stoff til Listera og håper at dette vil fortsette framover.

Vi i styret gleder oss også over å kunne rette blikket mot ute-sesongen etter en trivelig vinter med gode møtekvelder. Vi ser fram til forsommerens ekskursjoner og håper at tilbuda vil falle i smak.

Vel møtt på videre arrangementer!

Styret.

Botanikk- bare pene blomster?

Mange har forskjellig utgangspunkt for sin interesse for botanikkens verden, men felles for de fleste er vel at man kan glede seg over det skjønne og vakre naturen oppviser. Men mange finner fram til et punkt hvor man ønsker å komme litt videre.

Man ønsker å gå litt i dybden og finner et felt man faller for.

Og botanikk er et mangeslungent felt, selv om man lett blir værende i karplantenes eller de pene blomstenes verden.

Men for de som vil utvide kunnskapen litt er det mye å fare over.

Vi har moser, sopp, alger, lav og kanskje enda noen fler vesener å ta for oss av.

For å ta sopp så er jo det velkjent for de fleste, og mange er de som fyller kurven noen ganger om høsten. Men sopp er liksom ikke botanikk, sopp er mat og noe rart langt fra vanlige planter.

Likevel, tradisjonelt er sopp botanikk og hører naturlig hjemme i en forening som TBF. Likeså gjør moser, lav og alt det andre rare.

Jeg skriver litt om dette fordi jeg tror TBF skal ta fatt i litt av det her. Fortrinnsvis bør de som kan litt kurse andre som er litt interesserte. Interessen for sopp som viser seg her i Midt-Telemark tror jeg viser at TBF her kan makte å fylle en oppgave.

Hvis ikke TBF gjør det er jeg redd man snart kan se spesialforeninger dukke opp. Fra utlandet kjenner man både lichenologiske og bryologiske selskap, og i Norge begynner antallet soppforeninger å nærme seg 15.

Jeg tror at en botanisk forening kan favne også de interesser som en spesialforening er ment å dekke, f.eks. med et eget utvalg. Men jeg er klar over at det her er ulike meninger ute og går.

Min ide er at en forening kan score mye på å ta opp et bredt spekter innen fagområdet og f.eks. presentere det i spesielle foredrag, turer eller omvisninger. Jeg tenker også på ting som nyttevekster, plantefarging, hageplanter, dendrologi og alt det andre.

Når alt dette er sagt så vil jeg til slutt bare understreke at den felles blomstergleden som TBF i dag er med på å formidle, tross alt er det viktigste. Jeg fryder meg over den spontane gleden over det skjønne, og selv om planter er endel av faget mitt vil jeg gjerne bevare spontaniteten.

Men i hvertfall håper jeg at dette kan gi noen litt å tenke på!

Even W. Hanssen.

Johan Dyrings plantesamlinger fra Telemark.

Av Tore Ouren.

Johan Dyring ble født i Porsgrunn i 1849 og ble student ved Skiens skole i 1866. Etter fullført anneneksamen i 1867 var han et par år lærer ved en latinskole i sin fødeby. Deretter begynte han på realstudiet ved Universitetet, fullførte eksamen våren 1874 og overtok straks en lærerpost ved borgerskolen i Porsgrunn. Fra nyttår 1875 ble han utnevnt til annenlærer og fra 1877 til overlærer ved Asker Seminar som i 1899 ble flyttet til Holmestrand. Etter oppnådd aldersgrense i 1924 flyttet han til Trondheim.

Før flytningen til Trondheim overdro han til Bergens museum sitt store herbarium, som var resultatet av et halvt århundres utrettelige samlervirksomhet. Plantene var innsamlet på tallrike reiser i de forskjellige deler av Norge og samlingen er særlig rik på materiale av kritiske slekter som Salix, Betula, Sorbus, Alchemilla, Rosa, Euphrasia, Taraxacum, Hieracium etc. Antallet av norske karplanter i denne samlingen ble anslått til minst 25 000 ark. Hvor mye av dette materialet ble innsamlet i Telemark? Det ville være en nokså hensiktsløs kjempejobb å liste opp alle Dyrings innsamlinger i Bergensherbariet, i hvert fall før materialet ved hjelp av EDB måtte bli overført til en databank. Det foreligger imidlertid lister over materiale innlemmet i Bergensherbariet i tiden inntil siste krig. Disse listene, som omfatter et par hundre arter, samt endel stikkprøver i herbariet, gir temmelig sikre indikasjoner på at Dyrings innsamlinger i Telemark nesten utelukkende er begrenset til det område som omfattes av hans "Flora grenmarensis" fra 1911.

I innledningen til "Flora grenmarensis" skriver Dyring at hans undersøkelser i distriktet "for den meste tid har været af mere tilfældig natur og indskrænket til korte sommerbesøg paa 1 - 2 uger indtil de tre sidste aar 1907, 1908 og 1909, da jeg med bidrag af det til videnskabelige reiser i Norge bevilgede beløb fik anledning til at underkaste egnen en mere systematisk undersøgelse".

Mens Dyring samlet planter i Porsgrunnsdistriktet (inkl. Eidanger og Brevik) allerede i begynnelsen av 1870-årene, bl.a. på ballastplassene, ble det meste av hans eget materiale til Grenlandsfloraen ellers innsamlet i årene 1907-09. I disse år botaniserte

han bl.a. på Jomfruland med Stråholmen, mens han for Kragerø-området ellers baserte seg på opplysninger fra kolleger i Kragerø (Edvard Ellingsen og Johan Tidemand Ruud) og andre botanikere. Bortsett fra området som ble dekket av "Flora grenmarensis", inneholder Dyrings innsamlinger lite materiale fra Telemark. Noen subalpine arter fra Luksefjell (i det tidligere Gjerpen herred) er nevnt i "Flora grenmarensis", selv om dette høyereliggende dalføre faller utenfor floraens område. Ellers foreligger et mindre materiale fra Notodden, og Dyrings planter derfra i 1929 hører vel til hans siste innsamlinger i Telemark.

ÅRETS PLANTE:

MARIANØKLEBLOM.

PRIMULA VERIS.

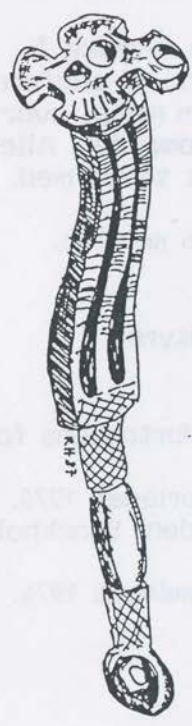
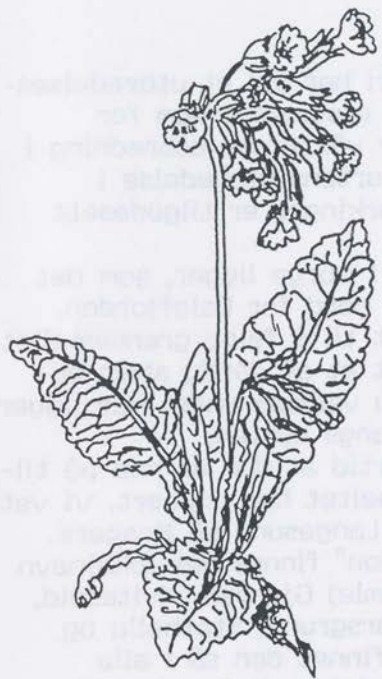
Normalt blomstrer marianøkleblom rundt 17. mai i Telemarks kyst-områder. På gamle beiteenger, bakker og i lysåpen skog lyser det opp med gullgule knipper av de vakre blomstene.

Harriet Hjort forteller begeistret i sin "Blomstervandringer" om sine "Marianøkleblomst-tanter", to gamle frøkner som fortalte historier om sin mor som hver vår laget en drikk av blomstene. Den ble laget i store kjeler hvor sukker ble tilsatt. Den søte duften drev ut i vårlufta gjennom vinduene og blandet seg der med bjørkeduft og angen av andre vår- og forsommerblomster.

Det er knyttet mange sagn og historier til nøkleblomstene, og her er det ofte religiøse motiver som dominerer. St.Peter skal f.eks. ha mistet sine gullnøkler til jorden hvor en engel så fant dem igjen. På stedet hvor de lå, vokste de første nøkleblomstene opp. Overalt hvor de finnes er de elsket, nøkleblomstene, og blomster som er elsket hjelper mot så mangt. Rota ble brukt mot blødninger, blomstene er brukt til te (teblomme), men best av alt var saften. Blomstene skulle plukkes om morgenen mens duggen ennå hang i dem. Saften skulle så smøres på huden og ga ny rødme til bleke kinn. Det fantes også en Primula-salve som tok bort rynker og ga huden dens friskhet tilbake.

Navnet Maria nøkleblom skal i følge Rolf Nordhagen visstnok ha kommet fra sørligere land i katolsk middelalder. Denne navnebruken har vi felles med de øvrige nordiske land selv om svenskene heller bruker sitt "gullviva". Viva skal være et gammelt ord for lue og refererer til blomstenes form. Den skal likne en lang gul lue.

Nøkleblomstnavnet kan visstnok være enda eldre om man skal tro Nordhagen. Han peker på likheten mellom selve blomsterkrona og nøkler til de gamle såkalte boltlåsene. Disse låsene er kjent helt tilbake i romertiden. Slike boltlåser er kjent fra vikingetiden i Norge. Nøklerne fra dengang var forseggjorte i vakkert forsirt bronse. I dag kan slike boltlås-nøkler sees bl.a. i den restaurerte folkevandringsborgen Eketorp på Øland hvor de står utstilt sammen med andre ting fra utgravningene der. Likheten mellom nøklene og Primula-blomstene er stor.

Hvor finnes så nøkleblomster i Telemark?

Ja, en kunne være fristet til å si at aldri har vel et utbredelseskart for en plante vært så til de grader misvisende som for marianøkleblom i Eric Hulténs "Atlas över växternas utbredning i Norden". I alle fall tør vi påstå det for artens utbredelse i Telemark. Et par prikker er alt vi telemarkinger er tilgodesett med for denne arten.

Hovedutbredelsesområdet av nøkleblomst i Norge ligger, som det framgår av kartet, på begge sider av og nord for Oslofjorden. Grensen for dette området ser faktisk ut til å følge grenseskillet mellom Vestfold og Telemark. Vi i TBF vet at så dårlig stelt er det ikke med nøkleblomster for Telemarks vedkommende. Her ligger lokalitetene tettere enn som så, særlig langs kysten.

På kalkområdene i Grenland vet vi imidlertid at den er noe på tilbakegang, kanskje på grunn av at skogsbeitet har opphørt. Vi vet at den finnes flere steder på øyene fra Langesund til Kragerø.

I Ove Arbo Høegs bok "Planter og tradisjon" finnes det lokalt navn for marianøkleblom for kommunene (de gamle) Gjerpen, Kviteseid, Sannidal, Eidanger, Skåtøy, Langesund, Porsgrunn, Stathelle og Fyresdal (Lyklegras kalles den her). Men finnes den så i alle disse områdene? Finnes den f.eks. i Fyresdal og Kviteseid? Finnes den andre steder innover i fylket, f.eks. i Notodden, Hjartdal, Bø og Seljord?

La oss så i TBF og ved hjelp av andre interesserte forsøke å finne ut hvor vanlig marianøkleblom er i fylket vårt. Vi oppfordrer derfor alle nå til å skrive ned, så nøyaktig som mulig, hvor de vet at det finnes marianøkleblom, også i Grenlandsområdet. Alle steder er like interessante, og den minste lokalitet teller med. Gjør det nå!

Resultatet av denne oppfordringen kommer i Listera seinere. Adresser finner du bak på Listera.

Styret.

Kilder:

Harriet Hjort: Blomstervandringer om våren, E. G. Mortensens forl. Oslo 1968.

Ove Arbo Høeg: Planter og tradisjon, Universitetsforlaget 1976.

Eric Hultén: Atlas över växternas utbredning i Norden, Stockholm 1971.

Johannes Lid: Norsk og svensk flora, Det Norske Samlaget 1974.

FORSOMMERPROGRAMMET.

=====

Tur til **Blindern og Tøyen** med besøk i veksthusa går av stabelen lørdag 25. april. Felles avreise i biler evt. tog fra Porsgrunn j.b.st. Avreisemåte og tid avtales ved påmelding. Påmelding til Roger Halvorsen innen 10. april p.g.a. begrenset deltagerantall. Omvisningen starter kl. 12.00 og vi skal bl.a. se på Inger Nordals arbeide med liljer på Blindern.

Husk blåveisblomstringsturen (tidl. annonsert) søndag 3. mai!

Bjønnnes i Bergsbygda.

Turmålet er varme klover, myskeskog, lind som stryker seg over glattslipte småberg og ned i skyggefulle småkløfter fylt med kaprifolium og andre arter som myske, tannrot og sanikel. Det er et innbydende stykke land helt ytterst på Bergsbygdlandet i Porsgrunn. Bilparkering ved Bjønnnes. Turleder: Roger Halvorsen.

FRAMMØTESTED: Ved Esso taverna ved E-18, Nystrand i Porsgrunn.

TID: Onsdag 13. mai kl. 17.30.

Homborsund.

Vi tar reprise på vårturen til Homborsund i Aust-Agder for å se på litt av Norges bestand av nærmarihand, Orchis morio. Ellers antyder vi arter som tindved, lundstjerneblom og kusymre foruten fin natur helt ute i kystranda. Turleder: Karl S. Eriksen.

FRAMMØTESTED: Ved Lasses kafeteria ved E-18 i Bamble for å fylle opp bilene for videre ferd.

TID: Torsdag 28. mai (Kr. Himmelfartsdag) kl. 7.30.

Skyss til turene? Ja, trenger du skyss, kan du vel ringe noen å høre om det skulle finnes en plass!

Åsterud - Skifjelltraktene.

Forsommerfloraen i disse områdene i Skien er rik med bl.a. mengder av nøkleblomster. Her er også funnet søstermariland for en del år tilbake. Engene og liene inntil kan by på overraskelser.
Turleder: Roger Halvorsen.

FRAMMØTESTED: Ved Gunnars marked i Borgemarka, Skien.

TID: Tirsdag 2. juni kl. 17.30.

Langøya ved Langesund.

Langøyas rike flora har vært kjent og elsket i lang tid. Her er det mye å se og glede seg over. Noe vil sikkert også være nytt for enkelte. Vi kan nevne arter som Langøyas etterhvert så berømte reinrose, flueblomst, platanlønn, liguster, vårvikke, krypmure og ormetunge. Turleder: Karl S. Eriksen.

FRAMMØTESTED: Cudrios brygge i Langesund.

TID: Tirsdag 9. juni kl. 17.30.

Luksefjell.

Det blir setervollstur og besøk i liene i området omkring Steinsli nordvest for Økteren. Det kan være litt av hvert å finne, og i alle fall kan vi lokke med en fin natur. Vi tar veien opp fra kapellet til dammen i Finnvollalen og går derfra opp til Steinsli. Turleder: Torbjørn Skifjeld.

FRAMMØTESTED: Ved Luksefjell kapell.

TID: Lørdag 13. juni kl. 10.00.

NB. Møtet i Seljord hagelag (som er åpent for TBF-medlemmer) 23. april er stedfestet til Seljord Ungdomsskole kl. 18.30.
Merk tida!

Innbydelse til

GOTLANDSTUR

uke 26, 22.-29. juni.

Som tidligere annonsert vil foreningen i samarbeid med Rogalandsavdelingen arrangere en ukes ekskursjon til Gotland i Sverige. Turen går med buss fra Grenland over Oslo til Nynäshamn for ferge videre til Visby på Gotland. Vi regner med å starte fra Grenland på søndag ettermiddag og ankomme Gotland på formiddagen 22. juni.

Innkvartering og bespisning.

Det blir innkvartering ved Gustafsvik fritidsby, ca. 3 km nord for Visby.

Her har vi leid flere fritidshytter av nyere dato med fire doble soverom i hver foruten fullt utstyrt kjøkken, dusj, toalett og et større fellesrom. Sovepose må medtas.

Det blir anledning til felles middag på stedet, mens det blir fritt hvordan man vil gjøre med frokosten. Lunsj blir ute i det fri.

Pris.

Med bussreise, fergebilletter, overnatting og andre utgifter er det satt en ca. pris på 1700-1800 N.kr foreløbig. Den vil i alle fall neppe bli høyere. Maten er ikke inkludert i prisen.

Program på Gotland.

På de seks hele dagene vi regner med å bruke, håper vi å se mye av blomster og natur. Vi håper på å få med lokale guider noen av dagene. Vi regner også med å ha en hel dag på Fårø dersom det er ønske om det, og

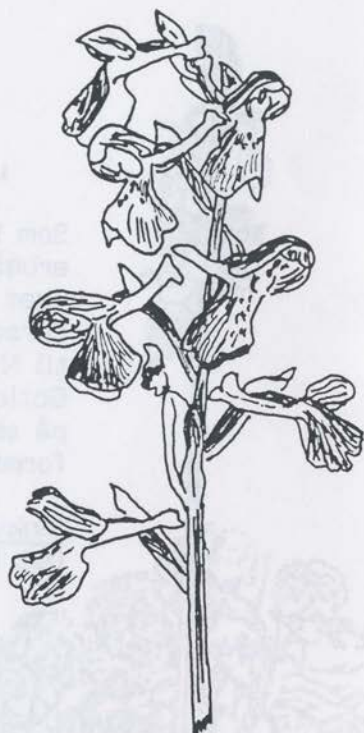

vi lurert også på om vi skal bruke en dag til Store Karlsø med båt for å besøke naturreservatet der. (Båtbillett på 95 Sv.kr. kommer da i tillegg.) En hel dag settes av til fri avbenyttelse i Visby.

Hvilke blomster får vi se?

Det blir sikkert en hel del nytt å se for oss hjemmekjære nordmenn. Det blir mye mer enn hva som kan regnes opp her. Likevel: Gotland er kjent som en av Østersjøens to orkidéøyer, så det burde være rike muligheter til å få krysset av i floraen en del orkidéarter eller for fotografene få festet dem til filmen.

Det må innskjerpes at det er plukkeforbud på en hel rekke arter, særlig på orkidéfloraen, og med arter som alle tre Skandinavias skogfrue-arter, (Cephalanthera), myrmarihand (Orchis palustris), Gotlandsmarihand (O. spitzelii), blodmarihand (Dactylorhiza

'cruenta), flueblomst (Ophrys insectifera), fettblad (Liparis loisei) og salpepsrot (Anacamptis pyramidalis) tilstede i landskapet, bør og må vi fare forsiktig fram.

Ellers blir det håp om å få se rester av våradonis (Adonis vernalis) i blomst, myrlilje (Tofieldia calyculata), lodnemjelt (Oxytropis pilosa) og strandmjelt (Astragalus danicus).

Forøvrig er floraen rik på mange andre ting som er noe "vanligere" enn Gotlandsspesialitetene som er nevnt over.

Påmelding.

Påmelding gjøres til Roger Halvorsen, Safirvn. 41, 3900 Porsgrunn, tlf. 035-12557 innen 1. mai. Dersom det melder seg mange, blir det satt opp venteliste.

Videre informasjon om turen sendes ut ca. 17. mai, og da vil vi gjerne ha det helt sikkert hvem som blir med, og vi regner med bindende påmelding 1. mai.

Vi har bestilt 48 soveplasser på Gustafsvik og bussen tar 40-42 passasjerer, slik at det er anledning for noen få til å ta bil. De må selv ordne med fergebillett.

Pris for barn blir redusert etter alder, alt etter hvor krevende de er i sammenhengen.

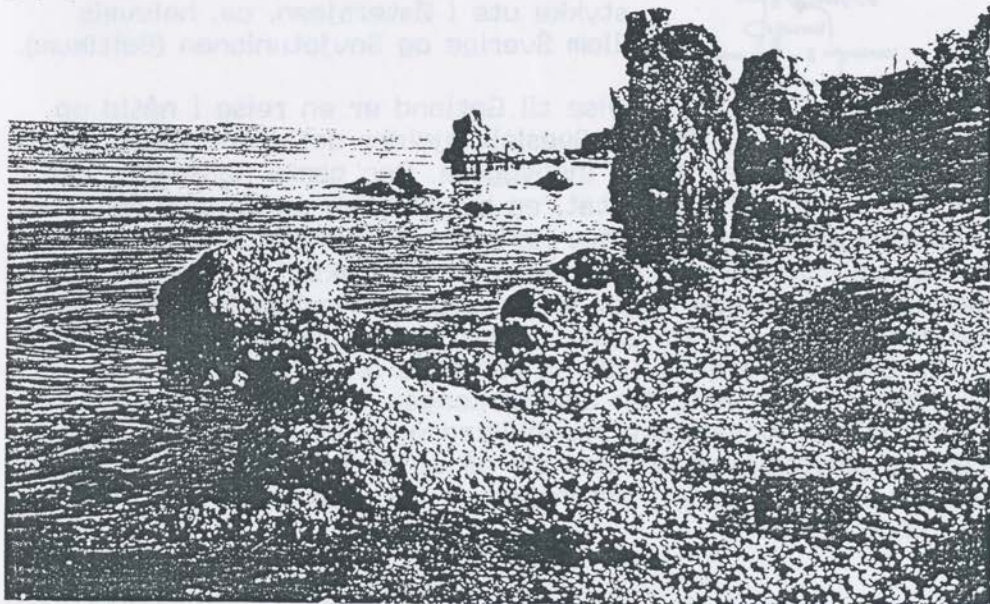
Røyker du?

Om du røyker så gi oss beskjed! Dette av hensyn til plasseringen på hyttene.

Det blir røykeforbud på bussen. I stedet blir det noen stopp underveis i juninatta.

Vi gleder oss!

Med hilsen
Styret i TBF.

0 10 20 30 km

GOTLAND.

INFORMASJON OM
HISTORIE, GEOLOGI,
KLIMA OG VEGETASJON.

Av Liv Schiemann.

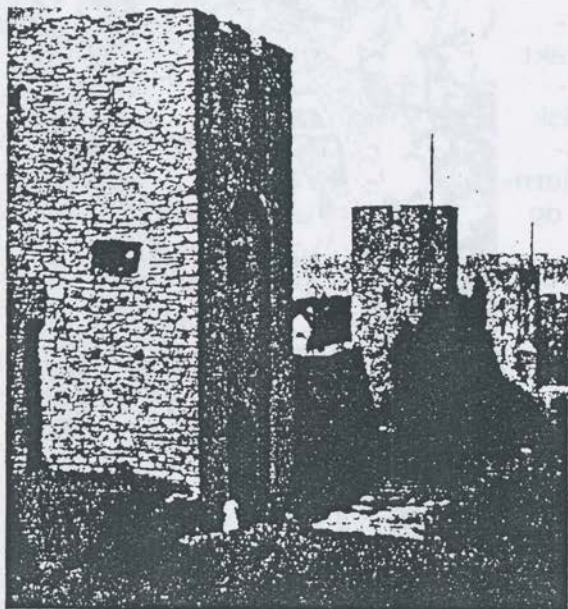

Utgangspunkt for overfarten til Gotland er Nynäshamn, som ligger 80 km sør for Stockholm. Den 9 mil lange reisen over havet til Visby med en av de store passasjer- og bilfergene tar ca. 5 timer. Reisemålet vårt er ikke lett å få øye på. Gotland er et

sletteland med relative høyder mindre enn 20 m, et stort platå som skråner svakt mot sørøst.

Det høyeste punktet, 5 km sør for Visby, er 83 m.o.h. På Gotland bor ca. 56 000 mennesker. Øya har en kystlinje på 600 km, er 135 km lang og har et flateinnhold på ca. 3100 kvadratkilometer. Den ligger et godt stykke ute i Østersjøen, ca. halvveis mellom Sverige og Sovjetunionen (Baltikum).

En reise til Gotland er en reise i nåtid og fortid. Spesielt gjelder dette for Visby, øyas største by med ca. 20 000 innbyggere. Den gamle Hanseaterbyen var før i tiden en egen stat, en byrepublikk og frihavn for utenlandske kjøpmenn, tilknyttet Hanseaterforbundet. På 11- og 12-hundretallet var Visby på høyden av sin makt. I slutten av denne perioden var det en meget spent situasjon mellom byborgerne og bøndene. Den ca. 3 km lange ringmuren ble bygget for å beskytte byen. Den sto ferdig i 1288 og var både en tollmur og en forsvarsmur. I 1361 vant den danske kongen Valdemar Atterdag over hæren til den gotlandske republikken og ødela også Visby. Det rike og selvstendige Gotland ble nå en kasteball mellom fremmede makter og sjørøverne i Østersjøen. I 1645 kom Gotland til Sverige for godt.

Gotland. Den gamle ringmur i Visby.

I dag er Visby øyas romantiske hovedstad. Ca. 150 hus eller deler av hus fra middelalderen er bevarte. Ved disse husene, ved bymuren med sine 38 tårn og ved de mange kirkeruinene vokser de herligste roser. Noen ruiner, f.eks. de imponerende ruinene av "St. Nikolai-kyrkan", blir brukt både til musikkarrangementer og som bakgrunn for historiske spill. "Kruttornet" ved "Fiskarporten", "Strandgatan" og alle de hyggelige krokete gater og smug gir fremdeles et godt inntrykk av hvordan middelalderen var her. Det fantes 16 kir-

ker i Visby, i dag er "St. Mariakyrkan" den eneste som fremdeles er i bruk.

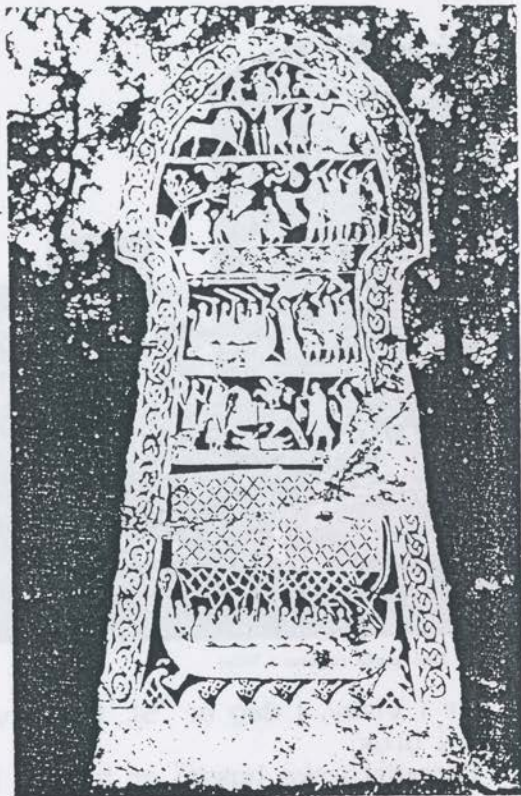
"Burmeisterska huset" er bygget i 1652 og inneholder noen enestående vegg- og takdekorasjoner. Bygningen er i dag tilholdssted for Gotlands turistbyrå.

Länsmuseet "Gotlands Fornsal" er et moderne museum i gammelt miljø med samlinger av det rike gotlandske materiale fra forhistorisk tid, fra vikingtiden, middelalderen og nyere tid. "Gotlands Fornsal og naturmuseum" fikk i 1981 en særskilt naturhistorisk avdeling (Gotlands naturmuseum) med eget personale. Det har blitt et informasjonsentrum for ca. 15 000 årlige besøkende og en stor turistattraksjon.

"Den botaniska trädgården" med et hundretalls ulike roser og mange forskjellige treslag, samt "Krusmyntagården", 10 km nord for Visby, med alle sine kryddervekster og andre planter som har betydning og fremdeles betyr noe for menneskene, interesserer sikkert mange av oss.

Øyas historie er meget spennende, overalt får man kontakt med de rike historiske tradisjoner. Minner fra forhistorisk tid er steinrøysene og skipssetningene, gravsteder fra jernalderen (f.eks. i Grannarve) og fra vikingtiden fins mange runesteiner. Karakteristisk for Gotland er de mange billedsteiner med flate relieff, der grunnen ble farget. Et fint eksemplar står ved Lærbro. Som Øland, så har også Gotland mange hvitkalkede, store kirker spredd utover øya. Det skal være over 90 av dem, alle fra middelalderen. Noen bør nevnes spesielt: Stånga kirke fra 1200-tallet med et fint portal, kirken i Dalheim, Gothem, Grötlingebo, Roma og Tingstade. Fremdeles er kunsthåndverkere i virksomhet mange steder.

Øya har kilometerlange sandstrender, friskt badevann og rein luft, veikanter med blomster, løvenger, gamle gårder, mange sauer av en egen sauserase og en frodig vegetasjon.

Gotland er et paradys for naturelskere og botanikere. Linné var her i 1741, men han ville nok ikke kjent seg igjen hvis han hadde vært her i dag. Det har skjedd store forandringer spesielt mht. våtmarkene og engene, de er forsvunnet, dvs. oppdyrket til åkrer eller anlagt til veier.

De to Karlsøyene er fredet. Stora Karlsøn naturreservat ble opprettet allerede på 1880-tallet. Øya ligger 10 km fra Gotland og 5 km fra Lille Karlsøn. Reisetiden med båt til Stora Karlsøn, er 45 min fra Klintehamn. Øya er et fugleparadis, kjent for sine fuglefjell, så ornitologene blant oss har mye å se fram til.

At Gotland er et svært populært feriested vil vi nok merke allerede i juni. Men selv midt i juli, da det er kolossalt med turister, kan man finne ensomheten hvis man ønsker det. Øya har plass til alle, mengder av uberørt natur, og ingen miljøforurensende industri, selv om mange industribedrifter har etablert seg her.

Gotland er bygd opp av paleozoiske bergarter som sandstein, mergelskifer og kalkstein. En tidsepoke av silurtiden, nemlig det såkalte "gotlandium", er oppkalt etter denne øya. Østkysten er lav med mange vikar og koselige småbåthavner. Sjøen er langgrunn, mens platået på den nordre del av vestkysten stuper ned i en 40-50 m høy bratt skrent, såkalt høyklint, mot furutrærne og stranden, f.eks. ved Sigsarve. Mange steder kan vi se "raukar", nonfigurative skulpturer i strandkanten, skapt av vind og vann over et lengre tidsrom. De er spesielt majestetiske på Fårø og Stora Karlsön. De samme formasjonene fins også langs høyere strandlinjer etter Ancylussjøen og Littorinahavet. Fossile innlandsklinter ligger i landskapet bl.a. ved Torsburgen, Lojsta träsk og Ireviken. Spesielt i den fossile klintkysten fins strandgrotter der kalksteinen har gitt opphav til karstformer, slike som "Lummelundagrottorna" 13 km nord for Visby. Siden Gotland lå under havoverflaten etter isavsmeltingen, er istidens morenedekke stort sett vasket bort. På den myke og lettforvitrende mergelskiferen er jordsmonnet fruktbart, f.eks. rundt Roma (midt på øya), mens på den hardere revkalken er grunnen tørr og der vokser mest åpen furuskog. Klintkysten er internasjonalt kjent og mye brukt i lærebøker. Noen steder vises godt lagdelingen av de kambrosiluriske sedimentbergarter med et rikt fossilinnhold. Dette er noe forskjellig fra ortoceratitkalken som vi kjenner fra Øland. Andre steder er kalken ikke lagdelt, det er den såkalte revkalken. Den bratte kystdelen er i stadig forandring, tilbaketrekingen er tydelig. Lengst i sør er Gotland bygget opp av sandstein. Her står Hoburggubben, en meget kjent klippeformasjon. Stranddyner fins spesielt mye av på Fårøn og Gotska Sandön som ligger et stykke nord for Gotland. Den er 36,5 kvadratkilometer stor og er bygd opp av sand og grus, med sandstrender og furuskog. Et av Sveriges største fossile rullesteinsfelt fins ved Fleringe på nordre Gotland.

Vintrene er relativt milde og somrene varme. Fordampningen er negativ og det er lite nedbør. I noen områder ned til 400 mm per år, mens det normale ligger mellom 500 og 700 mm årlig. Men selv om sommeren er årstiden for nedbørsmaksimum, håper vi selvfølgelig på godt vær. Gjennomsnittstemperaturen for varmeste måned er 17-18 grader C. Vegetasjonsperioden er 180-200 dager. Gotland hører stort sett til den boreo-nemorale sone, men den sørligste delen hører til den nemorale.

Brunjordinnslaget er stort, og det har vært drevet et utstrakt jordbruk allerede i det 5. århundre f.Kr. Av arealet er 43 % produktiv skog (hovedsakelig barskog), 29 % er dyrket mark, hovedsakelig hvete, bygg, sukkerroer og oljevekster samt grønnsaker for konservering. Det er 3 % natureng igjen, og mange av disse er i dag naturreservater. På fattig kalkgrunn er det grasmark, noen steder steppelignende.

Blar man i Hultén, kan man finne flere arter som i Norden kun vokser på Gotland. Mange sydlige arter som sommerekik og lind, sydøstlige som svalerot og østlige som finnmarkspörs (Ledum palustre), fins både på Øland og Gotland. Vegetasjonen er preget av kalkelskende og kalkbundne arter, og floraen viser store variasjoner. Gotland har også rike løvskoger, men domineres av åpne furu- og granskoger. Myrene er ekstremrikmyrer med stort innslag av brunskjene (*Schoenus ferrugineus*) og orkidéer. Noe mer eksklusivt er svartskjene (*S. nigricans*) som vi håper å finne. Gotland har store forekomster av storak (*Cladium mariscus*), også kalt gotlandsak. Havstrandvegetasjonen er stort sett den samme som på fastlandskysten N og NV for Gotland, men med spesielt mange av de kalkelskende artene. Gotland har slåtteeenger med en ekstremt rik urteflora, som vi kan glede oss til, og her fins alvarområder eller alvarmarker med en særegen flora. I 1980 ble "Gotlands Botaniska Förening" stiftet, altså i det samme året som vår egen TBF. En av hovedoppgavene til foreningen er å få utgitt en moderne landskapsflora. "Prosjekt Gotlands Flora" begynte våren 1983, så vi må enda i noen år nøye oss med annen litteratur. Kanskje kan vi ha glede av den fullstendige plantefortegnelsen som kom ut i 1897: "Hufvuddragen av Gotlands Växttopografi och Växtgeografi", eller kanskje eier noen allerede "Ølands och Gotlands Växtvärld", bokforlaget Natur och Kultur. Undertitelen "En ekologisk och kulturhistorisk flora" sier en god del om innholdet.

Vi har mye å se fram til, og jeg er sikker på at vi ikke blir ferdig med Gotland så fort. Som avslutning siterer jeg fra en svensk tekst om Visby:

"Och alldeles gratis är den vackraste upplevelsen: att i kvällningen dra upp mot sjuttonhundratalsstaden på Klinten och medan timmen blånar och himlen glöder se solen sjunka i havet."

En hilsen fra kassereren.

Girokort for innbetaling av medlemskontingenten ble sendt ut sammen med Listera nr 1 - 1987 i begynnelsen av januar måned. Innbetalingen har siden da gått meget bra. Allerede nå har ca. 145 betalt sin årskontingent. Av disse er det 15 nye medlemmer som er kommet til etter årsmøtet i november i 1986. Medlemstallet er med dette oppe i ca. 185.

I en hver forening er det slik at endel nye kommer til og endel går ut. Slik er det også i TBF. Manglende kontingentinnbetaling kan være en av årsakene til reduksjon i medlemstallet. Hos oss er det nå 8 medlemmer som ikke har betalt kontingenten for 1986. Disse vil få tilsendt Listera nr 2 - 1987. Hvis ingen innbetaling kommer, er vi dessverre nødt til å stryke disse som medlemmer.

Som man ser, er det enda noe utestående kontingent for 1987. Vi håper på fortsatt god inngang fra dem med resterende årskontingent. Dette som en liten orientering og hyggelig påminnelse fra

Kassereren.

1	F		E	2	T	3	T	4	E	5	R	6	S	7	T	
8	I	S		9	E	R	T	E	V	10	I	K	K	E		
	O		11	D		A		12	H	I	13	L	L		14	N
	L	15	F	16	T	17	U	N	B	E	N	D	E	18	L	Å
19	G	J	E	T	E			N	20	T	S	21	D	A	L	
22	U	E	R			23	B	24	Y	G	E	V		25	V	E
26	B	L	27	Å	28	B	Æ	R	E	29	R	E	30	V		A
31	B	L	Å	32	E	R	33	T	A	34	↓	V	I	35	E	R
	E	36	F	37	D	R	V	I	K	K	E		38	N	V	
39	T	I	G	G	40	E	41	R	S	O	42	L	43	E	I	E
44	D	O		45	V	I	S		46	M	A	N	G	O		
M	47	U	E	48	K	J	49	E	M	P	E	50	F	51	N	
A		52	T	R	53	D	54	L	E	P					I	E
55	T	I	56	M	O	T	E	I	57	R	S	58	R	O	S	
E		59	A	N	T	A			60	↓	P	61	Å	L	L	
62	R	63	Å	D	I	O			64	V	O	K	S	E		
	65	Å	S	K			66	B	67	L	Å	V	E	I	68	S
69	P	A	R	A	70	S	P	I	R	E	L					S

Løsning på kryssordet

i forrige Listera.

"Etter vinter kommer vår."

INNHOOLD:

- Side 2 Skal - skal ikke?
- 3 Botanikk- bare pene blomster? Av Even W. Hansen.
- 4 Johan Dyrings plantesamlinger fra Telemark. Av Tore Ouren.
- 6 Årets plante: Marianøkleblom. *Primula veris*.
- 9 Forsommerprogrammet.
- 11 Innbydelse til Gotlandstur.
- 14 Gotland. Av Liv Schiemann.
- 19 En hilsen fra kassereren.

ADRESSER OG TELEFONER:

-
- POSTBOKS: Telemark Botaniske Forening, Postboks 625,
Stridsklev, 3901 PORSGRUNN.
- FORMANN: Roger Halvorsen, Safirvn. 41, 3900 PORSGRUNN.
Tlf. 035 - 12557
- KASSERER: Bjørn Lervik, Rådyrvn. 84, 3900 PORSGRUNN.
Tlf. 035 - 57402
- STYREMEDL.: Liv Schiemann, Steinstuvn. 7, 3700 SKIEN.
Karl S. Eriksen, Badevn. 6, 3970 LANGESUND.
Tlf. 035 - 73145
- FLORA-ATLAS: Kjell Thowsen, Gartnerløkka 15, 3700 SKIEN.
- POSTGIROKONTO: 3272 788
